

נשיאת העליון אסתר חיות

חירות היועמשי"ת ומילכוד הנשיאה

עו"ד גלי בהרב־מיארה בראה עצמה מחדש כמי שמחויבת פומבית לדמוקרטיה הישראלית, מול מלחמת השמד שהכריזה עליה קואליציית נתניהו. כעת העיניים נשואות לאסתר חיות, שידיה כבולות הרבה יותר והיא נאלצת לנהל קרב בתנאים לא שוויוניים

המתקפה מפרקת את מערכת המשפט משה גורלי

1. היועצת המשפטית לממשלה עו"ד גלי בהרב־מיארה מיסגרה בנאומה המונומנטלי ביום חמישי את האיומים על הדמוקרטיה בשפה שהיא גם מקצועית וניטרלית, אבל גם ברורה ומובנת. שילוב נדיר שלא תמיד קל להנגיש, במיוחד כשאתה משפטן בשירות הציבורי שמחויב באיפוק ודיוק – תכונות שהפוליטיקאים שתוקפים אותה פטורים מהן. עד לנאום הזה שיחקה היועצת "בר־נקר", אם להשתמש במושגי הכדורגל. היא שמרה על עמימות דיסקרטית והתמקדה בעשייה משפטית יבשושית ועניינית. מחנה נתניהו סימן אותה כמי טרה, כמינוי של גרעון סער מתחילת כהונתה. נכון, סער מינה אותה, אבל לא נכון – היא ממש לא זרועו הארוכה ליישום אג'נדה פוליטית נגד הממשלה החדשה. ועכשיו, בהרב־מיארה בראה עצמה מחדש בצבעים עזים של מחויבות פומבית לדמוקרטיה הישראלית ולעוגניה המוכרים, שעליהם הכריזה קואליציית נתניהו מלחמת שמד. כעת, אחרי שהיא תפסה עמדה, מופנות העיניים לאישה נוספת, לנשיאת בית המשפט העליון אסתר חיות.

2. אכזבת המרכז־שמאל מפסק הדין של 11 השופטים שהכשיר פה אחד את מועמדות הנאשם להרכיב ממשלה, מאיימת להגדיר את נשיאותה וכהונתה של חיות. האכזבה הזו מבססת גם את הדרישה ממנה "לתקן". הבעיה היא ששופטים לא מוסמכים לבטל מעשה שלטוני או חקיקתי רק בגלל שהם מזהים בו חלק מתוכנית־על של השלטון לחיסול הדמוקרטיה. עליהם להסתפק בהכרח נקודתית. למשל, האם

מותר לכנסת לקבוע שרק מאסר בפורע, ולא מאסר על תנאי, יפסול אדם מכהונת שר. על השופטים להתעלם מהאפשרות שהתיקון הזה נועד לשרת את נתניהו בבוא היום, אם וכאשר יגיע להסדר טיעון שכולל מאסר על תנאי "בלבר". כלומר, עליהם להתעלם מתוכנית העל להכשרת מושחתים לכהונות מיניסטריאליות. וגם אם בית המשפט יסכל את המינוי באמצעות עילת הסבירות, הכנסת תאסור בחוק את העילה הזו. ואם בית המשפט יבטל את ביטול הסבירות, תגיע פסקת ההתגברות ותיתן את המט במשחק השחמט הזה. המשחק הזה מתנהל באופן לא שוויוני, כאשר לנתניהו יש אפשרות לראות את כל הלוח ולבצע מהלכים משלימים במקביל, ואילו השופטים כבולים רק לראייה הצרה ולהתמודדות עם כל מהלך בנפרד. פרופ' יניב רוזנאי מאוניברסיטת ריכמן הסביר את ה"בעיה" של בית המשפט: "היום השחיקה הדמוקרטית נעשית באופן מצטבר. הדרגתי, אבל חוקי. כל אחת מהרפורמות, אם דנים בה בפני עצמה, אפשר להצדיק

נתניהו. תוכנית הרס גדולה שפורקה לשלל מהלכים נקודתיים

צילומים: אלכס קולומייסקי, עמית שאבי, נחום סגל

נשיאת העליון אסתר חיות והיועמשי"ת גלי בהרב־מיארה. לחץ לצעדים לא שגרתיים

4. העתירות לבג"ץ ממוקדות רק בתיקון ספציפי ולא בתוכנית הגדולה. השופטים יחפרו ויתפלפלו, וכל תוצאה היא אפשרית. במיוחד בבית המשפט הזה, שמא כלס ליברלים ושמרנים, שגם הם לא תמיד מציינים לתיוגים שהורבקו להם. וכאן המקום לחזור ליועצת המשפטית. כמו השופטים, גם היא נדרשת לכל תיקון בנפרד. עד כה פורסם שהיא מתנגדת לחוק בן גביר (הכפפת המשרה לשר), אבל טרם גיבשה עמדה לגבי התיקונים האחרים (חוק דרעי, חוק סמוטריץ' לתוספת שר במשרד הביטחון, והחוק למניעת התפלגות של ארבעה חברי סיעה). והנה, בנאומה ביום חמישי היא חשה חובה להצביע על הסכנות שמשקפות מהמכלול כולו. נכון, בשגרה אסור שעובדי ציבור יעשו זאת, אבל במצב חירום, כמו עכשיו, מצופה מהם לצעוק ולהתריע. כיועצת משפטית היא עשתה את המוטל עליה, בדיוק כמו שבכירי מערכת הביטחון היכו בזמנו בתופים נגד הכוונה להפציץ באיראן. נשיאת העליון, להבדיל, לא יכולה להרשות לעצמה לנופף בדגלים ועמדות, בגלל האפשרות שתידרש מתישהו לדרון בחוקים עצמם. אם תתריע, היא תפגע בלגיטימציה של בית המשפט לדרון ב"לב פתוח ונפש חפצה", ולבטל אם צריך את החוק בהמשך. ואם החוק לא יבוטל, היא תואשם פעמיים: גם בגלל שלא התריעה וגם בגלל שלא ביטלה. הנה מילכוד כפול: השופטים נדרשים לפסוק רק לגופו של חוק פרטי, אבל להצליח להציל את מערכת המשטר הדמוקרטית לגופה של תוכנית אב גדולה לחיסולה. עכשיו, כשהיועצת הצביעה על תוכנית האב, יגבר הלחץ על בג"ץ – למרות שהיענות לציפיות כאלה לא קיימת בארגו הכלים שלו.

אז. אבל צריך להסתכל על המכלול, כי השלם גדול מסך חלקיו". פסקת ההתגברות, שיטת מינוי שופטים, פיצול תפקיד היועץ המשפטי, תיקון סעיף המאסר בחוק דרעי. כל תיקון, בתנאים מסוימים, יכול להיות לגיטימי. אפילו אימוץ המודל הפולני של הקרמת גיל הפרישה לשופטים ל־67. אלא שכולם ביחד הם הוכחה נחרצת, חריג־משמעת, לכוונת הקואליציה החדשה להשמיד את הדמוקרטיה והמשפט.

3. פסק הדין ה־11-0 נתן בידי נתניהו ניצחון כפול. גם את תעודת הכשרות האישית להרכיב ממשלה, וגם דבר דרמטי בהרבה: הוא שבר את הברית ההיסטורית שבין בית המשפט לבין בסיס התמיכה החברתי־פוליטי שלו – המרכז־שמאל. הבית הרי המסורתי שסביב ערכים משותפים כליברליזם וזכויות אדם. נכון, הכיבוש והשטחים מערערים מעט את אדני הברית הזו, אבל שותפיה עדיין מרבי